

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a Kaposvári 7. sz. Ügyvédi Iroda, ügyintéző: dr. Szijártó Attila ügyvéd által képviselt **Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata** (7400 Kaposvár, Kossuth tér 1.) felperesnek - a Kelemen, Mészáros, Sándor és Társai Ügyvédi Iroda, ügyintéző: dr. Balázs Gábor ügyvéd által képviselt **Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium** (1051 Budapest, József A. u. 2-4.) alperes ellen **szerződés teljesítése** iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2006. június 1. napján meghozott 4.P.26.393/2003/25. számú ítélete ellen a felperes 27. sorszámon előterjesztett fellebbezése folytán meghozta a következő

Ítéletet:

A Fővárosi Bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 (tizenöt) napon belül fizessen meg az alperesnek 1.000.000 (egymillió) forint másodfokú perköltséget.

A le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás:

A felperes módosított keresetében elsődlegesen szerződés teljesítése, másodlagosan biztatási kár jogcímén 60.000.000 Ft és 44.810.000 Ft-nak 2003. január 1-től, 15.190.000 Ft-nak pedig 2003. május 2-től a kifizetés napjáig járó, a mindenkori költségvetési törvényben meghatározott mértékű késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Védekezése szerint a 2001. november 8-án kötött támogatási szerződés pénzügyi ellenjegyzés hiányában az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 98. § (1) - (3) bekezdéseibe ütközik és semmis, ha

pedig a szerződés érvényes, akkor joghatás kiváltására alkalmatlan a szerződés 2.3. pontjában jelzett kiegészítő szerződés létrejöttének hiányában, és mert a felperes a szerződés 2.1. pontjában írt mellékleteket nem csatolta. A felperest sem kár, sem vagyoni hátrány nem érte, és az Áht. hatálya alá tartozó szervezetként jóhiszeműsége sem állapítható meg, így a másodlagosan megjelölt jogcím alapján sem teljesíthető a kereset.

Az elsőfokú bíróság ítéletével elutasította a keresetet. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 2.000.000 Ft perköltséget. Megállapította, hogy a feljegyzett kereseti illetéket az állam viseli.

Ítéletének indokolásában a kereset elsődleges jogcímével összefüggésben idézte a Ptk. 198. § (1) bekezdését, 200. § (1)-(2) bekezdését és 234. § (1) bekezdését, valamint az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (Áht.) 98. § (1)-(3) bekezdéseit. Rámutatott arra, hogy az alperesi védekezésre figyelemmel az Áht. idézett rendelkezései alapján a felperest terhelte annak perbeli bizonyítása, hogy a 2001. november 8-án aláírt szerződés érvényesen létrejött. A lefolytatott bizonyítás során tanúként meghallgatott polgármester, helyettes államtitkár, miniszter, jogtanácsos és közigazdasági főosztályvezető vallomása, valamint a becsatolt okiratok alapján arra a meggyőződésre jutott, hogy az alperesi tagadással szemben a felperes nem bizonyította, hogy a szerződés pénzügyi ellenjegyzés hiányában érvényesen létrejött volna. Miután a szerződésben pénzügyi ellenjegyzés tartalmú nyilatkozat nem szerepel, és a meghallgatott tanúk egyike sem tudott nyilatkozni arra, hogy a szerződés aláírását megelőzően a pénzügyi kötelezettségvállalás tekintetében a szerződésben vállalt támogatás vizsgálatára és kötelezettségvállalásra sor került volna, ráadásul ez a szerződés szövegéből, tartalmából sem állapítható meg, sőt, a szerződés 2.3. pontja ezzel éppen ellentétes, ezért az alperes érvénytelenségi kifogását alaposnak ítélte.

A kereset másodlagos jogcímét vizsgálva kifejtette, hogy a Ptk. 6. §-a szerinti ún. utaló magatartás nem delictualis felelősségi, hanem szubszidiárius tényállás. Ezért a Ptk. előbbi §-a alapján csak akkor lehet igényt érvényesíteni, ha a felek között nem jött létre polgári jogi szerződés. Az érvénytelen szerződés jogkövetkezményeinek rendezésénél nem a Ptk. 6. §-át, hanem a 237. § rendelkezéseit lehet csak alkalmazni, és minthogy a perbeli esetben a felperes és az alperesi jogelőd az Áht. 98. §-ába ütköző érvénytelen szerződést kötött, a Ptk. 6. §-a szerinti szubszidiárius tényállás már eleve nem alkalmazható, és ezért a keresetet ezen a jogcímen is elutasította. A perköltségről a Pp. 78. § (1) bekezdése, míg az illetékről a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a szerint rendelkezett.

Az ítélet ellen a felperes fellebbezett, és kérte, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatva adjon helyt kereseti kérelmének.

Álláspontja szerint tévesen minősítette az elsőfokú bíróság érvénytelennek a szerződést, az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény és a 271/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet pénzügyi ellenjegyzésre vonatkozó rendelkezései ugyanis a költségvetési szervek gazdálkodásával összefüggő felelősségi rendszert szabályozzák, nem pedig a költségvetési szervek által kötött szerződések érvényességét. A pénzügyi ellenjegyzés nem egy kvázi együttes cégjegyzési jogot

jelent, hanem csak annyit, hogy a kötelezettségvállalásban szereplő összeg rendelkezésre áll a költségvetésben, ezzel összefüggésben a Ptk. 37. § (1) bekezdése pedig kifejezetten akként rendelkezik, hogy a költségvetési szervet a költségvetését meghaladó mértékben is terheli az a kötelezettségvállalás, amelyet jóhiszemű személyek irányában vállalt. A Legfelsőbb Bíróság BH 2000. 214. számú eseti döntésében a felperesi állásponttal egyezően rögzítette, hogy a pénzügyi ellenjegyzés nem alaki érvényességi feltétele a költségvetési szerv által kötött szerződésnek, illetve a költségvetési szerv kötelezettségvállalásának, és ezzel azonosan érvelt a BH 2005. 222. számú eseti döntésben is. Az alperes ezzel kapcsolatos álláspontja azért sem lehet alapos, mert a perben egyetlen alkalommal sem tudta pontosan megjelölni, hogy kinek kellett volna ellenjegyeznie a szerződést. Ezt egyébként az alperes és az elsőfokú bíróság által felhívott jogszabályok egyike sem jelöli meg, ráadásul az alperes által hivatkozott és csatolt kötelezettségvállalási szabályzat csak 2002. január 1-től volt érvényes, vagyis az alperes nem tudott a szerződéskötés időpontjában hatályos szabályzatot bemutatni. A pénzügyi ellenjegyzés módjára a tanúként meghallgatott akkori miniszter, továbbá jogtanácsos és közigazgatási főosztályvezető is részletesen nyilatkozott, minden alapot nélkülöz tehát az az alperesi védekezés, hogy a szerződés pénzügyi ellenjegyzésére azért nem került sor, mert ez az okiraton nem szerepel. A peradatok bizonyítják, hogy jelen esetben a pénzügyi ellenjegyzés az ún. kötelezettségvállalási betétív kiállításával megtörtént, a volt miniszter tanúvallomása ezt egyértelműen alátámasztja. Ezt a vallomást azonban az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe, és az általa elfogadott tényállást kizárólag a közigazgatási főosztályvezető tanúvallomásának egy kiragadott mondatára alapította, nem tulajdonítva jelentőséget annak, hogy a tanú nyilatkozata nem a konkrét szerződésre vonatkozott, csak általánosságban adta elő, hogy a perbelivel azonos típusú szerződések még nem kerültek az általa irányított osztályra. A tanúnak az ügyről egyébként azért sem lehettek részletesen ismeretei, mert a miniszter által aláírt szerződéseket még a 2002-es szabályzat szerint sem neki, hanem a közigazgatási államtitkárnak kellett ellenjegyeznie. A tanú ítéletben kiragadott nyilatkozata ráadásul szöges ellentétben áll vallomásának egyéb részleteivel, hiszen kifejezetten úgy nyilatkozott, hogy a kötelezettségvállalás tényének mindig a szerződés aláírását megelőzően kellett bekerülnie a kötelezettségvállalást tartalmazó könyvbe, és biztosan állította azt is, hogy ennek megtörténte nélkül nem kötöttek, írtak alá szerződést.

Az elsőfokú bíróság a Ptk. 6. §-át azért nem tartotta alkalmazhatónak, mert a felek között létrejött egy érvénytelen szerződés. Ez az értelmezés azonban a hivatkozott rendelkezés alkalmazhatóságának és a kártérítés általános szabályainak indokolatlan szűkítését jelentené, az érvényesen létre nem jött szerződés ugyanis nem minősül olyan szerződéses kapcsolatnak, amely a Ptk. 6. § alkalmazását eleve kizárná.

Az alperes az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Hangsúlyozta, hogy megfogalmazásából következően az Áht. 98. § (2) bekezdése egyértelműen olyan jogszabályi rendelkezés, amelynek megsértése a Ptk. 200. § (2) bekezdése szerinti érvénytelenséget vonja maga után. Az elsőfokú ítélet nem ellentétes a

fellebbezésben is hivatkozott legfelsőbb bírósági határozatokkal, az elsőként említett határozat indokolásából ugyanis kifejezetten azt a következtetést lehet levonni, hogy a jelen peres eljárásban az Áht. rendelkezéseit kell alkalmazni. A felperesi állítással ellentétben a pénzügyi ellenjegyzést végző konkrét személyre a meghallgatott tanúk nyilatkozatot tettek, és ennek megfelelően a perbeli kötelezettségvállalás pénzügyi ellenjegyzésére az akkori közigazgatási államtitkár lett volna jogosult. Tanúkénti meghallgatását azonban a felperes nem indítványozta, helyesen értékelte tehát az elsőfokú bíróság, hogy a bizonyítási teherből fakadó kötelezettségének a felperes nem tett eleget. Nem vitás, hogy a pénzügyi ellenjegyzésre a kötelezettségvállalási betétív aláírásával is sor kerülhetett volna, a perbeli szerződés esetében ilyen ívet mégsem állítottak ki, ennek hiányára a közigazgatási főosztályvezető tanú egyértelműen nyilatkozott. Hangsúlyozta, hogy a 2002 tavaszán szabályos pályázati elbírálást követően 30.000.000 Ft támogatási összegre kötött megállapodás lényegében kiegészíti, kiváltja a perbeli szerződést. Ezt igazolja az is, hogy az ekkor benyújtott pályázati dokumentációban, illetve a szerződés megkötésekor sem jelentette be a felperes a 60.000.000 Ft-os támogatást, ráadásul az ekkor kötött támogatási szerződésben úgy erősítette meg a projekt finanszírozásának kereteit, hogy abban a perbeli támogatás összege nem szerepelt. Megismételte, hogy a felperes a perbeli szerződés 2.1. pontjában írt mellékleteket a mai napig nem csatolta, holott ezek a szerződés 3.2. pontja szerint a támogatás átutalásának feltételét képezték volna.

A biztatási kárral kapcsolatos ítéleti okfejtés helyes, a teljesség kedvéért azonban megjegyezte, hogy a felperesnek semmiféle vagyoni hátránya nincs, a beruházással érintett létesítmény ugyanis a tulajdonát képezi, a befektetett anyagi erő tehát a létesítmény értékének formájában rendelkezésére áll.

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem volt a Pp. 228. § (4) bekezdése szerint fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett rendelkezése, ezért az ítéletet a másodfokú bíróság egészében bírálta felül.

A fellebbezés nem alapos.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság érdemi döntésével a következő indokok miatt értett egyet:

A 2001. november 8-án kötött támogatási szerződésnek az volt a tárgya, hogy az alperes jogelődje költségvetési szervként támogatást nyújtott műanyag borítású atlétikai pálya építéséhez a szintén költségvetési szerv felperesnek. Minthogy a felek szerződését a Ptk. nem nevesíti, az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet azonban ezt a szerződést megkötésének rendjére és tartalmára is kiterjedően részletesen szabályozza, a szerződésre utóbbi jogszabály speciális rendelkezései az irányadók, ahogyan arra egyébként szerződésükben a felek maguk is utaltak.

A kormányrendeletnek az azonos támogatási célt szolgáló fejezeti kezelésű előirányzatokról és az elkülönített állami pénzalapok pénzeszközei

felhasználásának speciális szabályairól szóló VIII. fejezetének 87-89. §-ai a támogatási szerződés megkötésének szabályait rögzítik. A 87. § (1) bekezdése ezen belül kifejezetten azt tartalmazza, hogy a támogatási igény, pályázat elfogadása esetén a döntéshozó, illetve a szerződéskötésre feljogosított szervezet a támogatási döntésben szerepelő, a 83. § (2) bekezdésében, a 84. § (1) bekezdés d) pontjában és a 88-89. §-ban, valamint a 89/A. §-ban foglaltaknak megfelelő feltételekkel köt támogatási szerződést a kedvezményezettel.

E § értelmében tehát a szerződéskötésre minden esetben a támogatási döntés meghozatala után és a támogatási döntés jogszabályoknak is megfelelő keretei között kerülhet sor. A támogatásról szóló döntés szabályait a rendelet a pályázatok elbírálásának szabályai között helyezte el, és a 85. § (9) bekezdése ezzel összefüggésben külön rögzítette, hogy a támogatásról szóló döntés e rendelet alkalmazásában kötelezettségvállalásnak minősül. Ezeknek a szabályoknak az egybevetéséből következik, hogy a költségvetési előirányzatokból nyújtott támogatásra csak a kötelezettségvállalásnak minősülő támogatói döntés alapján és tartalmának megfelelően lehet szerződést kötni.

A költségvetési szerv kötelezettségvállalását az államháztartásról szóló 1990. évi XXXVIII. törvény 98. § (1) bekezdése akként szabályozza, hogy a költségvetési szerv feladatainak ellátását (végrehajtását) szolgáló, a kiadási előirányzatokat terhelő fizetési vagy más teljesítési kötelezettség vállalása (a továbbiakban kötelezettségvállalás) vagy ilyen követelés (bevételi előirányzat teljesítése érdekében történő) előírása - a törvényben meghatározott kivétellel - a költségvetési szerv vezetőjének vagy az általa megbízott személynek a hatáskörébe tartozik. A (2) bekezdés ehhez azt is hozzáfűzi, hogy a kötelezettségvállalás - a törvényben meghatározott kivétellel - a gazdasági vezetőnek vagy az általa kijelölt személynek az ellenjegyzése után és csak írásban történhet. A kormányrendelet kötelezettségvállalásról, utalványozásról és érvényesítésről szóló XII. fejezetének 134. § (1)-(2) bekezdése - néhány további részletszabállyal kiegészítve - ugyanezt a törvényi előírást ismétli meg, e § (6) bekezdésében pedig az ellenjegyzéssel összefüggésben azt is előírja, hogy az ellenjegyzésre jogosultnak a kötelezettségvállalást jelentő okmányt, ha nem ért vele egyet, akkor kell ellenjegyeznie, ha erre a kötelezettségvállaló írásban utasítja. A 134. § (7) bekezdése további szabályként rögzíti, hogy ha a költségvetési szervhez kincstári, illetve önkormányzati biztost jelöltek ki, akkor a kötelezettségvállalás - a kötelezettségvállaló és annak ellenjegyzésére jogosult személy aláírása mellett - a kincstári illetve önkormányzati biztos külön írásbeli ellenjegyzése mellett érvényes. Az idézett szabályokból következik, hogy a kötelezettségvállalás csak írásban és a kötelezettségvállalást jelentő okmány ellenjegyzése után lehetséges, a kötelezettségvállaló és az ellenjegyzésre jogosult aláírása pedig - a jogszabály szóhasználata szerint - a kötelezettségvállalás érvényességének elengedhetetlen kelléke.

A perben meghallgatott volt miniszter tanúvallomásában előadta, hogy a pályázaton kívül nyújtott támogatásról közjogi értelemben ő hozott döntést, a minisztériumi aktából azonban ő csak a szerződést látta, és azt is írta alá (21. jegyzőkönyv 13.

oldal utolsó sor, 14. oldal első sor és 6. bekezdés). Tanúvallomása szerint tehát a kötelezettségvállalást jelentő támogatói döntés jelen esetben a szerződés volt, következésképpen ennek a kötelezettségvállalásnak az érvényességéhez az is kellett, hogy ezt az okiratot a jogszabály szerint ellenjegyzésre jogosult személy is aláírja. A szerződésen azonban a volt miniszter aláírása mellett semmilyen ellenjegyzésként szereplő aláírás nincs. Minthogy a kormányrendelet már idézett 134. § (6) bekezdése nem csupán arról szól, hogy az ellenjegyzésre jogosult ellenvéleményekor milyen esetben köteles az ellenjegyzésre, hanem azt is egyértelműen rögzíti, hogy az ellenjegyzésnek mindenkor a kötelezettségvállaló okmányon kell szerepelnie, a perbeli szerződést tartalmazó és egyben kötelezettségvállalást jelentő okirat ellenjegyzése hiányában a kötelezettségvállalás nem jött létre, és ebből a szempontból közömbös, hogy az ellenjegyzésre jogosult esetleg más okiratot írt alá ellenjegyzés formájában. Ráadásul a jogszabály azt is tartalmazza, hogy a kötelezettségvállalás csak az ellenjegyzés után történhet meg, így a perbeli kötelezettségvállalás létrejöttét már az is kizárta, hogy a miniszter a szerződés aláírásával még az ellenjegyzés előtt hozta meg a kötelezettségvállalást jelentő döntését.

A másodfokú bíróság kiemeli azt is, hogy a kormányrendelet 87. § (1) bekezdése értelmében a támogatási szerződésnek minden esetben elengedhetetlen tartalmi kelléke a kedvezményezett 83. § (2) bekezdése és 84. § (1) bekezdés d) pontja szerinti nyilatkozata, a 87. § (2) bekezdése alapján pedig a szerződéskötés feltétele az a) és c) pontokban meghatározott igazolások csatolása. Ugyanakkor a szerződés 2.1. pontja a felperes által átadott iratként csak a szakmai leírást és költségvetést tartalmazó dokumentációt említi, habár a szerződés 3.2. pontja még ezeknek az okiratoknak az átadását is kétségesse teszi, amikor a támogatás átutalásának feltételeként szabja meg ezeknek a mellékleteknek a csatolását. A szerződés utóbbi pontja emellett az 5. pontban jelzett igazolások előzetes bemutatását is megköveteli a támogatás átutalásához, az 5. pontban írtak szerint pedig a kedvezményezettnek legkésőbb a szerződés aláírását követő 45 napon belül kellett igazolnia, hogy nincs lejárt köztartozása. A felperes tehát még a szerződéskötéskor sem csatolta a rendelet 83. § (2) bekezdésében és 84. § (1) bekezdés d) pontjában, illetve a 87. § (2) bekezdésében meghatározott azon nyilatkozatokat és igazolásokat, amelyeket már a támogatási igénye előterjesztésekor át kellett volna adnia, és amely okiratok egyrészt a támogatási döntés (kötelezettségvállalás), majd az ennek alapján kötendő támogatási szerződés kötelező tartalmát, illetve a szerződéskötés jogszabályi feltételét képezték volna.

A kifejtettekből következik, hogy a perbeli támogatási szerződés az alperesi jogelőd kötelezettségvállalása és a szerződés kötelező tartalmát képező nyilatkozatok csatolása hiányában a támogatási szerződés megkötésére irányadó kormányrendelet szabályai szerint - pusztán a szerződésnek nevezett okirat aláírásával - nem jött létre, és ezért alaptalan a felperes elsődleges kereseti kérelme.

A kereset másodlagos jogcímével összefüggésben a másodfokú bíróság azt emeli ki, hogy a felperes a perben nemhogy nem bizonyított, de meg sem jelölt olyan tényeket, amelyek a biztatási kár címén támasztott igény sikeres érvényesítéséhez szükségesek. Nincs ugyanis olyan szándékos alperesi magatartás, amely a szintén költségvetési szervnek minősülő, az ezekre a szervekre irányadó szabályokat ismerő és egyben alkalmazó felperest jóhiszeműként és alapos okkal olyan magatartásra indított, amelyből őt a keresetben megjelölt és a támogatási szerződésben meghatározott összeggel azonos, a Ptk. 355. § (4) bekezdése szerinti kárfajták bármelyikének megfelelő károsodás érte, mégpedig önhibáján kívül. Helyesen döntött ezért az elsőfokú bíróság, amikor a felperesnek ezt a keresetét is elutasította.

Mindezekre figyelemmel a másodfokú bíróság a Pp. 253. § (2) bekezdésének alkalmazásával helybenhagyta az elsőfokú bíróság ítéletét.

A felperes fellebbezése nem volt eredményes, ezért a Pp. 78. § (1) bekezdése folytán köteles megfizetni az alperes jogi képviselével felmerült és az elsőfokú ítéletben javára megállapított perköltség felével azonos, áfával növelt összegű ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltséget. A felperes illetékmentessége miatt le nem rótt fellebbezési eljárási illeték viseléséről a másodfokú bíróság a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a szerint rendelkezett.

Budapest, 2007. január 30.

Dr. Tölg-Molnár László s.k.
a tanács elnöke

Dr. Hóbl Katalin s.k.
előadó bíró

. Madarász Anna s.k.
bíró

A kiadmány hitelül: